Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2024/6810

29.11.2024

PRIPOROČILO SVETA

z dne 21. oktobra 2024

o ekonomski, proračunski in strukturni politiki ter politiki zaposlovanja Češke

(C/2024/6810)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta ([2]), s katero je bil vzpostavljen Mehanizem za okrevanje in odpornost (v nadaljnjem besedilu: Mehanizem), je začela veljati 19. februarja 2021. Mehanizem državam članicam zagotavlja finančno podporo za izvajanje reform in naložb s pomočjo fiskalne spodbude, ki jo financira Unija. V skladu s prednostnimi nalogami evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik Mehanizem pripomore k doseganju gospodarskega in socialnega okrevanja ter izvajanju trajnostnih reform in naložb, zlasti tistih za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda ter krepitev odpornosti gospodarstev držav članic. Poleg tega prispeva h krepitvi javnih financ, spodbujanju rasti in ustvarjanja delovnih mest v srednje- in dolgoročnem obdobju, izboljševanju teritorialne kohezije v Uniji ter podpiranju nadaljnjega izvajanja evropskega stebra socialnih pravic.

(2) Cilj Uredbe (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta ([3]) (v nadaljnjem besedilu: uredba REPowerEU), ki je bila sprejeta 27. februarja 2023, je čim prej postopno odpraviti odvisnost Unije od uvoza ruskih fosilnih goriv. To bi pripomoglo k doseganju energetske varnosti in diverzifikaciji oskrbe Unije z energijo, hkrati pa povečalo uporabo energije iz obnovljivih virov, zmogljivosti za shranjevanje energije in energetsko učinkovitost. Češka je v svoj nacionalni načrt za okrevanje in odpornost dodala novo poglavje REPowerEU za financiranje ključnih reform in naložb, ki bodo pomagale doseči cilje načrta REPowerEU.

([1]) UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) Uredba (EU) 2023/435 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. februarja 2023 o spremembi Uredbe (EU) 2021/241 glede poglavij REPowerEU v načrtih za okrevanje in odpornost ter spremembi uredb (EU) št. 1303/2013, (EU) 2021/1060 in (EU) 2021/1755 ter Direktive 2003/87/ES (UL L 63, 28.2.2023, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

(3) Komisija je 16. marca 2023 objavila sporočilo z naslovom Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030, da bi prispevala k odločitvam o politikah in ustvarila okvirne pogoje za povečanje rasti. V sporočilu je opredeljenih devet dejavnikov konkurenčnosti, ki se medsebojno krepijo. Med temi dejavniki se dostop do zasebnega kapitala, raziskave in inovacije, izobraževanje in spretnosti ter delujoč enotni trg poudarjajo kot najpomembnejše prednostne naloge politike za reforme in naložbe za reševanje sedanjih izzivov glede produktivnosti ter za krepitev dolgoročne konkurenčnosti Unije in njenih držav članic. Komisija je 14. februarja 2024 objavila sporočilo z naslovom Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti za leto 2024. V tem sporočilu so podrobno opisane konkurenčne prednosti in izzivi evropskega enotnega trga, pri čemer se spremlja letni razvoj glede na devet dejavnikov konkurenčnosti.

(4) Komisija je 21. novembra 2023 sprejela letni pregled trajnostne rasti za leto 2024, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za leto 2024. Evropski svet je 22. marca 2024 potrdil prednostne naloge iz letnega pregleda trajnostne rasti za leto 2024 v zvezi s štirimi razsežnostmi konkurenčne trajnostnosti. Komisija je 21. novembra 2023 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta ([4]) sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2024, v katerem Češke ni opredelila kot ene od držav članic, ki so jih morda prizadela neravnotežja ali za katere obstaja tveganje, da bi jih ta prizadela, ter bo zanje treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2024 z analizo izvajanja smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([5]) (v nadaljnjem besedilu: priporočilo o euroobmočju za leto 2024) sprejel 12. aprila 2024, skupno poročilo o zaposlovanju pa 11. marca 2024.

(5) 30. aprila 2024 je začel veljati novi okvir ekonomskega upravljanja Unije. Okvir vključuje novo Uredbo (EU) 2024/1263 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru, spremenjeno Uredbo Sveta (ES) št. 1467/97 ([6]) o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem in spremenjeno Direktivo Sveta 2011/85/EU ([7]) o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic. Cilj novega okvira ekonomskega upravljanja je z reformami in naložbami spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, trajnostno in vključujočo rast ter odpornost in preprečiti čezmerni javnofinančni primanjkljaj. Novi okvir ekonomskega upravljanja tudi spodbuja nacionalno odgovornost in je usmerjen bolj srednjeročno, hkrati pa je izvrševanje učinkovitejše in doslednejše. Vsaka država članica mora Svetu in Komisiji predložiti nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt. Nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt vsebuje fiskalne, reformne in naložbene zaveze države članice in zajema obdobje štirih ali petih let, odvisno od rednega trajanja zakonodajnega obdobja v zadevni državi članici. Pot gibanja očiščenih odhodkov ([8]) v nacionalnih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtih mora biti skladna z zahtevami iz Uredbe (EU) 2024/1263, vključno z zahtevami, da se začne dolg sektorja država najpozneje do konca prilagoditvenega obdobja dovolj verjetno zmanjševati ali se še naprej zmanjšuje ali pa ostane na preudarni ravni pod 60 % bruto domačega proizvoda (BDP) ter da se primanjkljaj sektorja država srednjeročno zmanjša pod referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe in/ali ohranja pod to vrednostjo. Kadar se država članica zaveže ustreznemu sklopu reform in naložb v skladu z merili iz Uredbe (EU) 2024/1263, se lahko prilagoditveno obdobje podaljša za največ tri leta. V podporo pripravi teh nacionalnih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtov je Komisija 21. junija 2024 objavila smernice o informacijah, ki jih morajo zagotoviti države članice v svojih nacionalnih srednjeročnih fiskalno-strukturnih načrtih in letnih poročilih o napredku. Komisija je v skladu s členoma 5 in 36 Uredbe (EU) 2024/1263 državam članicam posredovala referenčne smeri in tehnične informacije, kjer je bilo to ustrezno. Države članice morajo svoje nacionalne srednjeročne fiskalno-strukturne načrte predložiti do 20. septembra 2024, razen če se država članica in Komisija dogovorita o razumnem podaljšanju tega roka. Države članice lahko v skladu z nacionalnim pravnim okvirom o osnutku svojih srednjeročnih načrtov razpravljajo

([4]) Uredba (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij (UL L 306, 23.11.2011, str. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) Priporočilo Sveta z dne 12. aprila 2024 o ekonomski politiki euroobmočja (UL C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Uredba Sveta (ES) št. 1467/97 z dne 7. julija 1997 o pospešitvi in razjasnitvi izvajanja postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem (UL L 209, 2.8.1997, str. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Direktiva Sveta 2011/85/EU z dne 8. novembra 2011 o zahtevah v zvezi s proračunskimi okviri držav članic (UL L 306, 23.11.2011, str. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Očiščeni odhodki, kot so opredeljeni v členu 2, točka (2), Uredbe (EU) 2024/1263: Očiščeni odhodki pomenijo javnofinančne odhodke brez (i) odhodkov za obresti, (ii) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, (iii) odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije, (iv) nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija, (v) cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter (vi) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

z nacionalnimi parlamenti, neodvisne fiskalne institucije lahko prosijo, da izdajo mnenje, ter se lahko posvetujejo s socialnimi partnerji in drugimi nacionalnimi deležniki.

(6) Evropski semester se v letu 2024 nadalje razvija v skladu z izvajanjem Mehanizma. Za izpolnjevanje prednostnih nalog politik v okviru evropskega semestra je še vedno bistveno, da se v celoti izvajajo načrti za okrevanje in odpornost, saj prispevajo k učinkoviti obravnavi vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v zadnjih letih. Specifična priporočila za države iz let 2019, 2020, 2022 in 2023 ostajajo enako relevantna tudi za načrte za okrevanje in odpornost, ki so bili dopolnjeni, posodobljeni ali spremenjeni v skladu s členi 14, 18 in 21 Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Češka je 1. junija 2021 Komisiji predložila nacionalni načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 18(1) Uredbe (EU) 2021/241. Komisija je na podlagi člena 19 Uredbe (EU) 2021/241 in v skladu s smernicami za ocenjevanje iz Priloge V k navedeni uredbi ocenila ustreznost, uspešnost, učinkovitost in skladnost načrta za okrevanje in odpornost. Svet je 8. septembra 2021 sprejel Izvedbeni sklep o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Češko ([9]), ki je bil spremenjen 16. oktobra 2023 na podlagi člena 18(2) Uredbe (EU) 2021/241 zaradi posodobitve najvišjega finančnega prispevka za nepovratno finančno podporo in vključitve poglavja REPowerEU ([10]). Izplačilo obrokov je pogojeno s sprejetjem sklepa Komisije v skladu s členom 24(5) Uredbe (EU) 2021/241, ki ugotavlja, da je Češka zadovoljivo izpolnila ustrezne mejnike in cilje, določene v Izvedbenem sklepu Sveta. Zadovoljiva izpolnitev temelji na predpostavki, da doseženi predhodni mejniki in cilji niso bili izničeni.

(8) Češka je 24. aprila 2024 predložila nacionalni reformni program za leto 2024, 30. aprila 2024 pa konvergenčni program za leto 2024 v skladu s členom 8(1) Uredbe (ES) št. 1466/97 ([11]). V skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241 nacionalni reformni program za leto 2024 odraža tudi polletno poročanje Češke o napredku pri uresničevanju načrta za okrevanje in odpornost.

(9) Komisija je 19. junija 2024 objavila poročilo o državi za Češko za leto 2024. V njem je ocenila napredek Češke pri izvajanju zadevnih specifičnih priporočil za državo, ki jih je Svet sprejel med letoma 2019 in 2023, ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost na Češkem. Na podlagi te analize so bile v poročilu o državi opredeljene vrzeli v zvezi z izzivi, ki jih načrt za okrevanje in odpornost ne obravnava ali jih obravnava le delno, kot tudi novimi in nastajajočimi izzivi. V njem je bil ocenjen tudi napredek Češke pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti in zmanjševanja revščine ter ciljev trajnostnega razvoja Združenih narodov.

(10) Na podlagi podatkov, ki jih je potrdil Eurostat, se je primanjkljaj sektorja država na Češkem zmanjšal s 3,2 % BDP v letu 2022 na 3,7 % v letu 2023, dolg sektorja država pa se je zmanjšal s 44,2 % BDP konec leta 2022 na 44,0 % konec leta 2023. Kot je bilo napovedano v sporočilu Komisije z dne 8. marca 2023 z naslovom Smernice za fiskalno politiko za leto 2024, je Komisija na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 in v skladu z veljavnimi pravnimi določbami izvedla prvi korak za začetek postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju. Komisija je 19. junija 2024 izdala poročilo na podlagi člena 126(3) Pogodbe. V tem poročilu je bil ocenjen proračunski položaj Češke, saj je primanjkljaj sektorja država v letu 2023 presegel referenčno vrednost 3 % BDP iz Pogodbe. V poročilu je bilo ugotovljeno, da glede na to oceno in ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora, oblikovanega na podlagi člena 126(4) Pogodbe, Komisija julija 2024 ne bo predlagala začetka postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem za Češko.

([9]) ST 11047/21 INIT; ST 11047/21 ADD 1.

([10]) Izvedbeni sklep Sveta z dne 16. oktobra 2023 o spremembi Izvedbenega sklepa z dne 8. septembra 2021 o odobritvi ocene načrta za okrevanje in odpornost za Češko (ST 13383/23 INIT; ST 13383/23 ADD 1).

([11]) Uredba Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik (UL L 209, 2.8.1997, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

(11) Svet je 12. julija 2022 Češki priporočil ([12]), naj ukrepa tako, da v letu 2023 zagotovi, da bo rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov v skladu s splošno nevtralno naravnanostjo fiskalne politike ([13]), ob upoštevanju nadaljnje začasne in ciljno usmerjene podpore gospodinjstvom in podjetjem, ki so najbolj ranljiva za povišanja cen energije, ter ljudem, ki bežijo iz Ukrajine. Češki je bilo priporočeno, naj bo pripravljena prilagoditi trenutno porabo spreminjajočim se razmeram. Češki je bilo priporočeno tudi, naj razširi javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, ob upoštevanju pobude REPowerEU, med drugim tudi z uporabo Mehanizma in drugih skladov Unije. Po ocenah Komisije je bila fiskalna naravnanost ([14]) v letu 2023 v razmerah visoke inflacije restriktivna in je znašala 0,9 % BDP. Rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov (brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov) v letu 2023 je imela restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 0,7 % BDP. To vključuje za 0,1 % BDP nižje stroške ciljno usmerjenih izrednih podpornih ukrepov za gospodinjstva in podjetja, ki so najbolj ranljiva za zvišanje cen energije, ter za 0,1 % BDP nižje stroške zagotavljanja začasne zaščite razseljenim osebam iz Ukrajine. Predvidena rast nacionalno financiranih tekočih primarnih odhodkov leta 2023 je bila v skladu s priporočilom Sveta z dne 12. julija 2022. Odhodki, ki se financirajo z nepovratnimi sredstvi iz Mehanizma in drugih skladov Unije, so v letu 2023 znašali 1,1 % BDP. Nacionalno financirane naložbe so v letu 2023 znašale 4,4 % BDP, kar pomeni povečanje za 0,5 odstotne točke v primerjavi z letom 2022. Češka je dodatne naložbe financirala iz Mehanizma in drugih skladov Unije. Češka je financirala javne naložbe za zeleni in digitalni prehod ter energetsko varnost, kot so prenove za izboljšanje energetske učinkovitosti in namestitev zmogljivosti za proizvodnjo energije iz obnovljivih virov, posodobitev in izboljšanje varnosti železnic ter priprava projektov za elektrifikacijo, zaščita pred poplavami v občinah in zadrževanje vode na zemljiščih, projekti čeških podjetij za zmanjšanje porabe vode in uporabo krožnih rešitev za podjetja, javno-zasebna partnerstva na področju raziskav in inovacij ter zagotavljanje digitalnih naprav za šole. Te javne naložbe se delno financirajo iz Mehanizma in drugih skladov Unije.

(12) Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske projekcije, v konvergenčnem programu za leto 2024 predvideva realno rast BDP v višini 1,4 % v letu 2024 in 2,6 % v letu 2025, inflacija, merjena s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (HICP), pa naj bi v letu 2024 znašala 2,7 % in v letu 2025 2,4 %. Primanjkljaj sektorja država naj bi se v letu 2024 zmanjšal na 2,3 % BDP in v letu 2025 znašal 2,1 % BDP, medtem ko naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP do konca leta 2024 povečal na 45,5 %, do konca leta 2025 pa na 46,4 %. Po letu 2025 naj bi se primanjkljaj sektorja država postopno zmanjšal na 1,6 % BDP v letu 2026 in 1,2 % BDP v letu 2027. Za saldo sektorja država se tako načrtuje, da bo v obdobju, ki ga zajema program, ostal pod referenčno vrednostjo 3 % BDP iz Pogodbe. Dolg sektorja država kot odstotek BDP pa naj bi se po letu 2025 povečal na 47,1 % v letu 2026 in se v letu 2027 ustalil.

(13) Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi realni BDP zrasel za 1,2 % v letu 2024 in za 2,8 % v letu 2025, inflacija, merjena s HICP, pa naj bi znašala 2,5 % v letu 2024 in 2,2 % v letu 2025.

(14) V pomladanski napovedi Komisije 2024 je predviden javnofinančni primanjkljaj v višini 2,4 % BDP v letu 2024, medtem ko naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP do konca leta 2024 povečal na 45,2 %. Zmanjšanje primanjkljaja v letu 2024 je predvsem posledica odprave ukrepov za ublažitev učinka visokih cen energije in izvajanja konsolidacijskega svežnja. Glede na ocene Komisije naj bi bila fiskalna naravnanost v letu 2024 restriktivna in naj bi znašala 2,3 % BDP.

(15) Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi se z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz Mehanizma v letu 2024 financirali odhodki v višini 0,5 % BDP v primerjavi s 0,4 % BDP v letu 2023. Odhodki, financirani z nepovratnimi sredstvi iz Mehanizma, bodo omogočili visokokakovostne naložbe in reforme za povečanje produktivnosti brez neposrednega učinka na saldo ali dolg sektorja država na Češkem. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi se s posojili iz Mehanizma v letu 2024 financirali odhodki v višini 0,1 % BDP v primerjavi z 0 % BDP v letu 2023.

([12]) Priporočilo Sveta z dne 12. julija 2022 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Češke za leto 2022 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Češke za leto 2022 (UL C 334, 1.9.2022, str. 19).

([13]) Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 je srednjeročna rast potencialnega proizvoda Češke v letu 2023, ki se uporablja za merjenje fiskalne naravnanosti, na podlagi 10-letne povprečne realne stopnje potencialne rasti in deflatorja BDP za leto 2023 nominalno ocenjena na 10,5 %.

([14]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna Unije. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov (in brez začasnih izrednih ukrepov, povezanih s krizo zaradi COVID-19), vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru Mehanizma in drugih skladov Unije.

(16) Svet je 14. julija 2023 Češki priporočil ([15]), naj zagotovi preudarno fiskalno politiko, zlasti z omejitvijo nominalnega povečanja nacionalno financiranih neto primarnih odhodkov ([16]) v letu 2024 na največ 6,0 %. Države članice so bile pozvane, naj pri izvrševanju svojih proračunov za leto 2023 in pripravi proračunov za leto 2024 upoštevajo, da bo Komisija na podlagi podatkov o realizaciji za leto 2023 Svetu predlagala začetek postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem, ki temeljijo na primanjkljaju. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi se nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki Češke v letu 2024 zmanjšali za 1,1 %, kar je pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti. To je skladno s priporočilom Sveta.

(17) Poleg tega je Svet Češki priporočil, naj ukrepa tako, da v letih 2023 in 2024 čim prej postopoma odpravi veljavne izredne energetske podporne ukrepe ter pri tem uporabi s tem povezane prihranke za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. Svet je Češki nadalje priporočil, naj, če bodo zaradi ponovnih zvišanj cen energije potrebni novi ali nadaljnji podporni ukrepi, zagotovi, da bodo ti usmerjeni v zaščito ranljivih gospodinjstev in podjetij, da bodo fiskalno vzdržni in da bodo ohranili spodbude za varčevanje z energijo. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 so neto proračunski stroški ([17]) energetskih podpornih ukrepov ocenjeni na 1,2 % BDP v letu 2023, v letu 2024 pa naj bi znašali - 0,2 % BDP ter v letu 2025 0,0 %. Zlasti se predvideva, da bo davek na nepričakovane dobičke ostal v veljavi tudi v letih 2024 in 2025 ([18]). Če bi se povezani prihranki porabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja, kot je priporočil Svet, bi te projekcije pomenile fiskalno prilagoditev v višini 1,4 % BDP v letu 2024, nacionalno financirani očiščeni primarni odhodki ([19]) pa bi imeli v navedenem letu restriktiven učinek na fiskalno naravnanost v višini 2,2 % BDP. Izredni energetski podporni ukrepi so bili v letih 2023 in 2024 postopoma odpravljeni. To je skladno s priporočilom Sveta. Poleg tega naj bi se s tem povezani prihranki v celoti uporabili za zmanjšanje javnofinančnega primanjkljaja. To je prav tako skladno s priporočilom Sveta.

(18) Svet je Češki poleg tega priporočil, naj ohrani nacionalno financirane javne naložbe in zagotovi učinkovito črpanje nepovratnih sredstev iz Mehanizma in drugih skladov Unije, zlasti za spodbujanje zelenega in digitalnega prehoda. Glede na pomladansko napoved Komisije 2024 naj bi se nacionalno financirane javne naložbe s 4,4 % BDP v letu 2023 zmanjšale na 4,2 % BDP v letu 2024. To zmanjšanje je posledica konca programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade Unije, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023. Ob upoštevanju tega dodatnega dejavnika se za javne naložbe v letu 2024 šteje, da so skladne s priporočilom Sveta. Javnofinančni odhodki, ki se financirajo s prihodki iz skladov Unije, vključno z nepovratnimi sredstvi iz Mehanizma, pa naj bi se z 1,1 % BDP v letu 2023 zmanjšali na 1,0 % BDP v letu 2024. To zmanjšanje je posledica konca programskega obdobja 2014–2020 za strukturne sklade Unije, za katere so bila sredstva na voljo do leta 2023.

(19) Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, in ob predpostavki nespremenjene politike pomladanska napoved Komisije 2024 v letu 2025 predvideva javnofinančni primanjkljaj v višini 1,9 % BDP. Dolg sektorja država kot odstotek BDP naj bi se do konca leta 2025 povečal na 45,5 %. Povečanje deleža javnega dolga v BDP v letu 2025 je predvsem posledica negativnega nominalnega salda, ki ga delno izravnava nominalna rast BDP.

(20) Strukturni proračunski saldo Češke se je zmanjšal s povprečno blizu ravnovesja v obdobju 2014–2019 na - 2,9 % v letu 2023. Razlog za to so stalni ukrepi, kot sta znižanje dohodnine in povišanje socialnih prejemkov in nadomestil, vključno s samodejno indeksacijo pokojnin glede na inflacijo, ki niso bili financirani z ustrezno rastjo prihodkov. Zaradi povečanja stroškov staranja prebivalstva obstaja dodaten pritisk na vzdržnost javnih financ v srednjeročnem do dolgoročnem obdobju. Češka je leta 2023 spremenila prvi steber pokojninskega sistema, vključno z zmanjšano indeksacijo pokojnin in strožjimi pogoji za predčasno upokojitev. Kljub temu se brez dodatnih sprememb pričakuje povečanje odhodkov za pokojnine za približno 3 odstotne točke do leta 2060 zaradi napovedane podvojitve koeficienta starostne odvisnosti starih ([20]), omejitve upokojitvene starosti in še vedno velikega števila ljudi, ki se upokojijo predčasno. Predvideno povečanje odhodkov, povezanih s staranjem

([15]) Priporočilo Sveta z dne 14. julija 2023 v zvezi z nacionalnim reformnim programom Češke za leto 2023 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Češke za leto 2023 (UL C 312, 1.9.2023, str. 22).

([16]) Očiščeni primarni odhodki so opredeljeni kot nacionalno financirani odhodki brez (i) diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, (ii) odhodkov za obresti, (iii) odhodkov za ciklično brezposelnost ter (iv) enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

([17]) Številka predstavlja raven letnih proračunskih stroškov navedenih ukrepov, vključno s prihodki in odhodki ter, kadar je ustrezno, brez prihodkov od davkov na nepričakovane dobičke dobaviteljev energije.

([18]) Za ukrepe, ki naj bi po navedbah Češke ostali v veljavi do konca leta 2024, se v pomladanski napovedi Komisije 2024 načeloma predpostavlja, da bodo imeli proračunski učinek tudi v letu 2025.

([19]) Ta učinek se meri kot sprememba primarnih odhodkov sektorja država brez (i) dodatnega proračunskega učinka diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, (ii) enkratnih odhodkov, (iii) odhodkov za ciklično brezposelnost ter (iv) odhodkov, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) iz Mehanizma in drugih skladov Unije, glede na srednjeročno (10-letno) povprečno potencialno nominalno stopnjo rasti BDP, izražena kot razmerje do nominalnega BDP.

([20]) Glede na poročilo o staranju prebivalstva iz leta 2024, ki ga je Komisija objavila aprila 2024.

prebivalstva, bi lahko srednjeročno in dolgoročno povečalo tveganja za vzdržnost javnih financ, če se ne bo financiralo z ustrezno rastjo prihodkov. Vlada predlaga, da se zakonsko določena upokojitvena starost veže na pričakovano življenjsko dobo in da se upočasni rast na novo dodeljenih pokojnin. Če bi se te spremembe izvedle, bi izboljšale javnofinančno vzdržnost pokojninskega sistema. Drugi možni ukrepi za dolgoročno obravnavanje vzdržnosti javnih financ vključujejo povečanje ponudbe delovne sile s spodbudami za zvišanje stopnje aktivnosti oseb nad upokojitveno starostjo.

(21) Pomanjkanje delavcev ovira konkurenčnost in produktivnost. Zaposlovanje mater bi se lahko povečalo, kot je razvidno iz nizke stopnje delovne aktivnosti žensk več let po porodu. Poleg pomanjkanja razpoložljivega otroškega varstva tudi sistem davkov ter socialnih prejemkov in nadomestil odvrača starše z nižjimi dohodki, zlasti matere, od vrnitve na delo. Triletni starševski dopust, visoke davčne olajšave za nezaposlene zakonce in družinski prejemki, ki so za starša z nižjimi dohodki spodbuda za dolga obdobja dopusta, odvračajo starše, zlasti matere, od dela ali iskanja zaposlitve. Obdavčitev dohodkov od dela za prejemnike drugega dohodka v gospodinjstvu je bila leta 2022 nad povprečjem Unije in višja od davčnega primeža za samske osebe z isto višino plače. Spodbujanje staršev z nižjimi dohodki k delu ali iskanju zaposlitve bi prav tako podprlo višje prihodke za pokojninski sistem.

(22) Skupni davčni prihodki Češke glede na BDP so bili v letu 2022 precej pod povprečjem Unije (35,3 %, medtem ko je povprečje Unije znašalo 40,2 %). Gospodarska rast in vzdržnost javnih financ bi se lahko podprli z razširitvijo davčne osnove s povečanjem deleža davkov, ki manj škodujejo rasti. Periodični davki na nepremičnine so med davki, ki najmanj škodujejo rasti, vendar so prihodki od periodične obdavčitve nepremičnin z 0,2 % BDP zelo nizki v primerjavi s povprečjem Unije, ki znaša 1,0 % BDP (od leta 2022). Kljub povišanju periodičnih davkov na nepremičnine v letu 2024 sistem periodične obdavčitve nepremičnin temelji na lokaciji stavb in nepremičninskih enot, kar vodi v neenako obdavčitev nepremičnin enake vrednosti in ne omogoča odziva na spremembe vrednosti nepremičnin. Uvedba sistema vrednotenja nepremičnin, pri katerem bi bila davčna osnova vrednost nepremičnin in pri katerem bi bila vrednost nepremičnin usklajena s tržno vrednostjo ter ki bi omogočal redno posodabljanje vrednosti nepremičnin, bi povečala učinkovitost davka kot orodja za ublažitev zviševanja cen nepremičnin in omogočila, da se obstoječi stanovanjski fond kar najproduktivneje izkoristi. S tem bi se povečala cenovna dostopnost stanovanj in možnost selitve zaradi zaposlitve, s čimer bi se podprla gospodarska rast in povečali prihodki od periodičnih davkov na nepremičnine.

(23) Načrt za okrevanje in odpornost v skladu s členom 19(3), točka (b), Uredbe (EU) 2021/241 in merilom 2.2 iz Priloge V k navedeni uredbi vključuje obsežen nabor reform in naložb, ki se vzajemno krepijo in ki jih je treba izvesti do leta 2026. Te reforme in naložbe naj bi prispevale k učinkoviti obravnavi vseh ali znatnega dela izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za državo. Glede na kratek časovni okvir je hitro nadaljevanje učinkovitega izvajanja načrta reform in naložb, vključno s poglavjem REPowerEU, bistveno, da bi Češka z zelenim in digitalnim prehodom ter ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti povečala svojo dolgoročno konkurenčnost. Za izpolnitev zavez iz načrta za okrevanje in odpornost do avgusta 2026 je bistveno, da Češka nadaljuje izvajanje reform in pospeši naložbe, tako da odpravi zadevne izzive, hkrati pa okrepi absorpcijsko sposobnost. Črpanje sredstev za okrevanje in odpornost še posebej ovirajo omejene upravne zmogljivosti nekaterih izvajalskih organov. To je zlasti izrazito na področjih, ki zahtevajo več strokovnega znanja, kot sta zeleni in digitalni prehod. Sistematično vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov ostaja pomembno, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje načrta za okrevanje in odpornost.

(24) Češka mora v skladu s členom 18 Uredbe (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta ([21]) v okviru vmesnega pregleda programov kohezijske politike do marca 2025 pregledati vsak program, ki ga podpirajo Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Evropski socialni sklad plus (ESS+), Kohezijski sklad in Sklad za pravični prehod (SPP), pri čemer mora med drugim upoštevati izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo, sprejetih v letu 2024, ter svoj nacionalni energetski in podnebni načrt. Ta pregled je podlaga za dokončno dodelitev sredstev Unije, vključenih v vsak program. Češka je dosegla napredek pri izvajanju programov kohezijske politike in evropskega

([21]) Uredba (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost in Instrument za finančno podporo za upravljanje meja in vizumsko politiko (UL L 231, 30.6.2021, str. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

stebra socialnih pravic, vendar izzivi in znatne regionalne razlike ostajajo. Regiji Severozápad in v manjši meri Moravskoslezsko sta ujeti v razvojni pasti. Ključnega pomena je pospešitev izvajanja programov kohezijske politike ob hkratni krepitvi upravne zmogljivosti, zlasti v teh regijah. Prednostne naloge, dogovorjene v programih kohezijske politike, so še vedno relevantne. Zlasti je treba razviti upravne zmogljivosti regij, izboljšati partnerstva med njimi in jim prepustiti večjo odgovornost, da bi lahko majhne občine, mala in srednja podjetja (MSP) ter lokalne nevladne organizacije povečale črpanje sredstev Unije. Za pospešitev zelenega prehoda so potrebne naložbe v podporo trajnostnemu mestnemu in regionalnemu prometu ter infrastrukturo za alternativna goriva, skupaj s povečanjem uporabe obnovljivih virov energije ter naložbami v energetsko učinkovitost in krožno gospodarstvo. Pomembno je, da se dokončajo načrtovani ukrepi za prilagajanje podnebnim spremembam s poudarkom na ukrepih za naravno zadrževanje vode. Prav tako je prednostna naloga okrepiti vključevanje oseb, razseljenih iz Ukrajine, ki uživajo začasno zaščito, tudi na trg dela, v skladu z njihovimi spretnostmi. Še naprej se je treba osredotočati na učinek ukrepov, povezanih s prikrajšanimi skupinami, kot so Romi.

(25) V okviru vmesnega pregleda je treba dodatno pozornost nameniti možnosti za mobilizacijo več sredstev zasebnega sektorja, zlasti s širšo uporabo finančnih instrumentov v kombinaciji z nepovratnimi sredstvi. Takšni inovativni instrumenti lahko izkoristijo več zasebnih naložb, zlasti za energetsko učinkovitost, rešitve čiste energije in poslovni razvoj. Zmogljivosti nacionalne razvojne banke bi bilo treba učinkoviteje uporabljati za izvajanje finančnih instrumentov v programih kohezijske politike. Glede na ambicije Češke, da preseže raven zmerne inovatorke, bi država lahko uporabila tudi platformo za strateške tehnologije za Evropo, vzpostavljeno z Uredbo (EU) 2024/795 Evropskega parlamenta in Sveta ([22]), na področjih digitalnih tehnologij in inovacij globoke tehnologije, čistih in z viri gospodarnih tehnologij ter biotehnologij, po potrebi v skladu z nacionalno strategijo pametne specializacije, da bi podprla preoblikovanje industrije.

(26) Poleg gospodarskih in socialnih izzivov, obravnavanih z načrtom za okrevanje in odpornost ter drugimi skladi Unije, se Češka spopada z več dodatnimi izzivi, povezanimi z javno upravo in konkurenčnostjo.

(27) Privlačnost češke javne uprave kot delodajalca in njena zmožnost, da zadrži talente, sta pod pritiskom. To velja zlasti za strokovna in vodstvena delovna mesta ter delovna mesta na področju IT. Leta 2023 so začele veljati spremembe zakona o javni upravi, s katerimi so bili uvedeni omejeni mandati višjih javnih uslužbencev, hitrejši postopki zaposlovanja in več možnosti za privabljanje zunanjih kandidatov. Vendar razdrobljenost upravljanja človeških virov ovira bolj sistematičen pristop k upravljanju talentov. Velikost češke javne uprave je po odhodkih in številu zaposlenih pod povprečjem Unije. Plače za primerljive ravni izobrazbe so še vedno nižje kot v zasebnem sektorju in so se v primerjavi z letom 2004 realno znižale za več kot 10 %, kar je dodatno zmanjšalo privlačnost javne uprave. Krepitev zmogljivosti češke javne uprave za privabljanje, zadrževanje in razvoj talentov je ključnega pomena za nadaljnje izboljšanje njene učinkovitosti in kakovosti njenih storitev.

(28) Češka javna uprava ima ključno vlogo pri ohranjanju konkurenčnosti gospodarstva, saj oblikuje regulativno okolje in javne naložbe, zlasti v povezavi z dvojnim prehodom. Uspešnost češkega javnega sektorja in učinkovitost češke javne uprave sta v letu 2022 ostali stabilni in blizu povprečja Unije. Vendar pri strateškem usmerjanju in oblikovanju politik na podlagi dokazov še vedno obstajajo izzivi. Zato je treba zmanjšati silosno razmišljanje in okrepiti zmogljivosti strateškega usmerjanja, da bi se izboljšala skladnost strategij in njihovo izvajanje na vseh področjih politik. Razdrobljenost lokalnih upravnih zmogljivosti na Češkem je pomemben dejavnik, ki med drugim malim upravičencem preprečuje učinkovito črpanje sredstev Unije. Majhne občine, MSP in lokalne nevladne organizacije bi lahko izboljšale črpanje sredstev Unije, če bi se prosilcem zagotovila podpora, na primer z imenovanjem skupnih vodij projektov in zagotavljanjem izčrpnih informacij na enem mestu o tem, kako lahko zaprosijo za sredstva Unije. V zvezi s tem je prednostna naloga razvoj ciljno usmerjene podpore za krepitev lokalnih upravnih zmogljivosti v strukturno zapostavljenih regijah, kot sta Severozápad in Moravskoslezsko. Iz dobrega zgleda v okviru SPP je razvidno, da bi bile regije bolj dinamične, če bi imele večjo vlogo pri določanju svojih posebnih potreb.

([22]) Uredba (EU) 2024/795 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. februarja 2024 o vzpostavitvi platforme za strateške tehnologije za Evropo (platforma STEP) in spremembi Direktive 2003/87/ES ter uredb (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) št. 1303/2013, (EU) št. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 in (EU) 2021/241 (UL L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(29) Inovacijsko uspešnost Češke še naprej ovirajo neučinkovit prenos tehnologije in znanja ter šibke povezave med akademsko sfero in industrijskim sektorjem. Javnofinančni odhodki za raziskave in razvoj, ki jih financirajo podjetja, ostajajo na približno polovici povprečja Unije (0,023 % BDP, medtem ko je povprečje Unije znašalo 0,045 %) in so se v zadnjih letih zmanjševali, kar kaže na nizko stopnjo sodelovanja med akademsko sfero in podjetji ter na pomanjkanje spodbud zanj. To močno negativno vpliva na prenos rezultatov raziskav v gospodarstvo in omejuje inovacijsko zmogljivost Češke, kot na primer kažejo omejene patentne prijave, ki so še vedno precej pod povprečjem Unije (0,83 odstotne točke na milijardo BDP v letu 2020, medtem ko je povprečje Unije znašalo 3,4 odstotne točke). K reševanju tega izziva bi lahko pripomogli ukrepi za strukturno izboljšanje in okrepitev prenosa tehnologije na Češkem, posebej namenjeni krepitvi učinkovitosti prenosa tehnologije in lažjemu ustvarjanju odcepljenih podjetij. Projekt instrumenta za podporo politikam v okviru programa Obzorje, ki se začenja 9. junija 2024, naj bi Češki zagotovil konkretno podporo in priporočila politike glede krepitve povezav med znanostjo in podjetji.

(30) Udeležba v visokošolskem izobraževanju in pridobivanje visokošolske izobrazbe se zmanjšujeta, kar še zaostruje pomanjkanje kvalificiranih delavcev. Delež prebivalstva med 25. in 34. letom starosti s terciarno izobrazbo se od leta 2021 zmanjšuje in je četrti najnižji v Uniji (33,7 % v primerjavi s povprečjem Unije, ki znaša 43,1 %), s čimer je daleč od cilja Unije, ki znaša 45 %. Med letoma 2016 in 2021 se je število vpisanih študentov zmanjšalo za 11,6 %. Stopnja osipa je vztrajno visoka. Finančna podpora študentom je stalno nizka (2,5 % javnofinančnih odhodkov v primerjavi s povprečjem Unije, ki znaša 18,8 %), kljub empiričnim dokazom, ki kažejo na visoko donosnost naložb v visokošolsko izobraževanje.

(31) Pomanjkanje delavcev ter neskladja med ponudbo spretnosti ter povpraševanjem po njih ostajajo pereč izziv, ki ovira konkurenčnost češkega gospodarstva. To bi bilo mogoče izboljšati z različnimi ukrepi, kot sta reforma reguliranih poklicev in večja vključenost tristranskih platform, v kateri bi sodelovali ustrezni deležniki ali strokovnjaki, v reševanje dolgotrajnega pomanjkanja kvalificiranih delavcev. Poleg tega je Češka sprejela največ oseb, razseljenih iz Ukrajine, ki uživajo začasno zaščito, na prebivalca v Uniji. Vendar jih več kot 50 % zaseda manj kvalificirane položaje, kot so jih zasedali v Ukrajini, kot očiten razlog za to pa se navajajo jezikovne ovire. Poleg tega jih je približno 30 % navedlo, da je ovira pri iskanju boljše zaposlitve priznavanje kvalifikacij. Poenostavitev priznavanja tujih kvalifikacij in povečanje udeležbe premalo zastopanih skupin na trgu dela, vključno z osebami, razseljenimi iz Ukrajine, ki uživajo začasno zaščito, bi lahko zmanjšala tesnost trga dela –

PRIPOROČA, da Češka v letih 2024 in 2025 ukrepa tako, da:

1. pravočasno predloži srednjeročni fiskalno-strukturni načrt; v skladu z zahtevami reformiranega Pakta za stabilnost in rast omeji rast očiščenih odhodkov ([23]) v letu 2025 na stopnjo, ki bo med drugim skladna z ohranitvijo primanjkljaja sektorja država pod referenčno vrednostjo 3 % BDP iz Pogodbe in ohranjanjem dolga sektorja država na preudarni ravni v srednjeročnem obdobju; sprejme ukrepe za zagotovitev dolgoročne javnofinančne vzdržnosti pokojninskega sistema; zmanjša dejavnike, povezane z davki ter prejemki in nadomestili, ki odvračajo starše od vrnitve na delo, da bi spodbudila večjo udeležbo žensk na trgu dela; poveča spodbude za osebe, ki so pred upokojitvijo, da delajo še naprej; sprejme ukrepe za povečanje prihodkov od periodičnih davkov na nepremičnine;

2. okrepi upravno zmogljivost za upravljanje načrta za okrevanje in odpornost, pospeši naložbe in ohrani zagon pri izvajanju reform; obravnava zadevne izzive, da bi omogočila nadaljnje hitro in učinkovito izvajanje načrta za okrevanje in odpornost, vključno s poglavjem REPowerEU, ter zagotovi dokončanje reform in naložb do avgusta 2026; pospeši izvajanje programov kohezijske politike; se v vmesnem pregledu teh programov še naprej osredotoča na dogovorjene prednostne naloge in sprejme ukrepe za boljšo mobilizacijo virov zasebnega sektorja, vključno z uporabo inovativnih finančnih instrumentov, pri čemer upošteva priložnosti, ki jih ponuja platforma za strateške tehnologije za Evropo za izboljšanje konkurenčnosti;

([23]) V skladu s členom 2, točka 2, Uredbe (EU) 2024/1263 „očiščeni odhodki“ pomenijo javnofinančne odhodke brez odhodkov za obresti, diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, odhodkov za programe Unije, ki so v celoti izravnani s prihodki iz skladov Unije, nacionalnih odhodkov za sofinanciranje programov, ki jih financira Unija, cikličnih elementov odhodkov za denarna nadomestila za brezposelnost ter enkratnih in drugih začasnih ukrepov.

3. okrepi zmogljivost češke javne uprave za privabljanje, zadrževanje in razvoj talentov, zlasti tistih z analitičnimi in vodstvenimi spretnostmi ter spretnostmi na področju informacijskih tehnologij; zmanjša silosno razmišljanje in okrepi zmogljivosti strateškega usmerjanja, da bi izboljšala skladnost med politikami; podpira sodelovanje med občinskimi upravami, vključno s ciljno podporo krepitvi upravnih zmogljivosti v strukturno zapostavljenih regijah;

4. spodbuja inovacije z izboljšanjem prenosa tehnologije iz akademske sfere v podjetja, podpiranjem ustanavljanja odcepljenih in zagonskih podjetij ter povečanjem udeležbe v terciarnem izobraževanju; okrepi konkurenčnost gospodarstva z odpravo neskladja med ponudbo spretnosti ter povpraševanjem po njih, poenostavitvijo priznavanja tujih kvalifikacij in povečanjem udeležbe premalo zastopanih skupin na trgu dela.

V Luxembourgu, 21. oktobra 2024

Za Svet

predsednik

NAGY I.